

Avdeling for folkehelsefag

Åsne Kristin Strand Ødegård

Bacheloroppgave

Kjønnsblandet eller kjønnsdelt kroppsøving?

Coeducation or single-sex physical education

Faglærer i kroppsøving og idrettsfag 2014

2017

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage JA NEI

1. Sammendrag

Åsne Kristin Strand Ødegård, Faglærerutdanning i kroppsøving og idrettsfag 2014.

Høgskolen i innlandet, campus Elverum.

Tittel: Kjønnsblandet eller kjønnsdelt kroppsøving

Nøkkelord: Kroppsøving, kjønn, gutter jenter, kropp, undervisning, tilpasset opplæring, selvoppfatning

I denne oppgaven vil jeg belyse temaet kjønnsdelt og kjønnsblandet kroppsøving. Det er på forhånd valgt at jeg skal bruke litteraturstudie som metode. Dette vil si at oppgaven baseres på tidligere forskning. Jeg vil se på fordeler og ulemper ved kjønnsdelt og kjønnsblandet kroppsøving. Jeg skal ikke komme frem til en generell løsning men at god utdanning og variasjon i læreren sitt arbeid er viktig for at alle elever skal føle mestring.

2. Innholdsfortegnelse

1. SAMMENDRAG	2
2. INNHOLDSFORTEGNELSE	3
3. INNLEDNING	4
3.1 TEMA	4
3.2 PROBLEMSTILLING	4
4. TEORI	5
4.1 FØR OG I DAG	5
4.2 KROPP/ SELVOPPFATNING	6
4.3 ELEVFORUTSETNINGER	7
4.4 TILPASSET OPPLÆRING	8
4.5 KJØNN OG UNDERVISNING	9
5. METODE	11
5.1 HVA ER METODE?	11
5.2 LITTERATURSTUDIE	12
5.3 SØKEPROSESSEN	12
5.4 INKLUSJONS- OG EKSKLUSJONSKRITERIER	13
5.5 VALG AV ARTIKLER	14
5.6 KILDEKRITIKK	15
5.6.1 <i>Validitet</i>	15
5.6.2 <i>Reliabilitet</i>	15
6. RESULTAT	16
6.1 HVORDAN ORGAISERERS KROPPSØVINGSFAGET I NORSKE SKOLER: KJØNNSBLANDET ELLER KJØNNSDELT? 16	
6.2 BEGRUNNELSER FOR Å PRAKTISERE KJØNNSDELT KROPPSØVING I NORSK SKOLE	17
6.3 INTENSITET OG INVOLVERINGER I KROPPSØVING	19
6.4 NAKENHET SOM ALLMENNDANNING	20
7. DISKUSJON	22
7.1 KROPP OG SELVOPPFATNING	22
7.2 ELEVFORUTSETNINGER	23
7.3 TILPASSET OPPLÆRING	24
7.4 KJØNN OG UNDERVISNING	25
8. KONKLUSJON	27
9. REFERANSELISTE	28

3. Innledning

3.1 Tema

Temaet jeg har valgt for min bachelor oppgave er kjønnsdelt og kjønnsblandet kroppsøving.

Jeg synes dette er et interessant tema og kan knyttes opp til min utdanning.

3.2 Problemstilling

Formålet med denne oppgaven er å se nærmere på hvordan kjønnsdelt og kjønnsblandet kroppsøving blir praktisert i dag. Hvilken effekt dette har og om det er negativt eller positivt.

Derfor er problemstillingen min slik:

Hva slags påvirkning har kjønnsdelt eller kjønnsblandet kroppsøving på elever i ungdomskolen?

4. Teori

Kjønnsdelt og kjønnsblandet kroppsøving er ett diskutert temaet og det er mange forskjellige meninger. Dette er et tema som omhandler alle elevene og deres behov. Dette kapitlet skal jeg ta for meg teori som belyser temaet. Det finnes ulike ting innenfor dette temaet som jeg har valgt å ta for meg punktvis nedover.

4.1 Før og i dag

Kroppsøving har nesten en 70 års historie som fag i norsk skole. Til normalplanen av 1939 var det to planer en til byfolkfolkeskolen og en til landsfolkeskolen. Forskjellen på disse planene var at det var ulikt antall undervisningstimer i kroppsøving. På by folkeskolen hadde de 1-3 timer per uke, mens på landsfolkeskolen hadde de bare 0-2 timer per uke i kroppsøving. Jenter og gutter var delt på denne tiden og de hadde ut i fra dette forskjellig antall undervisningstimer også i forhold til hvilke alderstrinn de gikk i. Det var også forskjell om skolen var udelt, fådelt eller mangedelt. I de fådelte og udelte skolene fikk gutter og jenter undervisning sammen. Dette vi si at de hadde felles undervisning slik som vi for det meste har i dag men for andre grunner enn det vi har i dag. Mens i de skolene som var mangedelt fikk de så langt det lot seg gjøre undervisning hver for seg. Lærerne var også delt etter kjønn, jentene hadde en dame til lærer og guttene hadde en mann til lærer (Brattenborg & Engebretsen, 2013). I normalplanen av 1939 endret navnet seg fra gymnastikk til kroppsøving og det ble utarbeidet et felles mål for gutter og jenter i kroppsøving: Barnets helhetlige utvikling settes i fokus. Frem til 1970 var kroppsøving et rent jente- og guttefag (Engelsrud, 2015). I mønsterplanen av 1974 ble det likestilling mellom gutter og jenter der de skulle ha likt timetall, lik undervisning og at elevene skulle være blandet i samme klasse.

Dette var den første mønsterplanen som det ble presisert at jenter og gutter skulle ha kroppsøving sammen (Brattenborg & Engebretsen, 2013).

I dag og lærerplaner etter 1974 har nesten vært det samme med gutter og jenter i samme klasse. I forskningsarbeid av kjønnsdelt og kjønnsblandet kroppsøving kan det være både være fordeler og ulemper ved at jenter og gutter er blandet eller delt i kroppsøving.

(Engelsrud, 2015). Det står ikke spesifisert i lærerplaner etter 1974 at det er forskjell på gutter og jenter, her brukes heller ordet elev som en fellesbetegnelse. I dag er formålet med kroppsøving at det skal være et allmenndannendefag som skal inspirere til en aktiv livstil og en livslang bevegelsesglede (Utdanningsdirektoratet, 2015). I opplæringsloven står det at til vanlig skal ikke klassesdeling skje i form av nivå, kjønn eller etnisitet, dette vil si at det ikke skal være en klassesdeling som er gjort uten å tenke igjennom den først, det skal være grunnlag for at man skal kunne dele klassen eksempel i kjønn. Dette kan for eksempel være hvis læreren ser at en eller flere jenter skjuler seg når man har ball spill, kan dette være en organisering som gjør at jentene får mer aktivisering (Opplæringsloven, 2015). En av skolens oppgaver er å arbeide for likestilling og likeverd mellom kjønn i skolen. I 1979 fikk Norge en lov om likestilling mellom kjønn. Dette betydde at skolen også skulle jobbe for likestilling, jenter og gutter skulle være i samme klasse, ha likt antall undervisningstimer og ha felles undervisning. Skolen måtte vende seg til at jenter og gutter skulle ha samme rettigheter og plikter (Imsen, 2012a).

4.2 Kropp/ selvoppfatning

I kroppsøving er kroppen og bruk av den sentral, dette er det eneste faget der kroppen utfordres til og utvikle styrke og utholdenhet. Her kan man se kroppens evne til å gjøre bevegelser, være kreativ i bevegelsene, rytmiske bevegelser og bevegelser sammen med

andre eller i forhold til andre. I dette faget må man for eksempel kunne ta på hverandre eller være tett ved hverandre. Dette vil si at kroppen kommer i sentrum i dette faget i forhold til andre fag. Det er ikke alle som er like glad i kroppen sin. Man skal ha skader, sykdommer eller funksjonshemninger som gjør at man ikke er som alle andre, at man skiller seg ut. Man kan ha et dårlig forhold til kroppen sin, det kan være på grunn av at man har hatt dårlige opplevelser eller vonde erfaringer. Dette kan skape mye følelser som blir fram skyvet i kroppsøving (Brattenborg & Engebretsen, 2013). Det er viktig at elever har en positiv selvoppfatning. Dette for å kunne akseptere egen kropp og bruk av den. (Brattenborg & Engebretsen, 2013)

4.3 Elevforutsetninger

Elever er ulike de møter hverdagen i skolen med forskjellig forutsetninger. De har ulike erfaringer, interesser, evner, kunnskaper og ferdigheter. De representerer forskjellige kjønn, språk, kulturer og livssyn. Hvordan skolen vil møte de ulike elevene og deres forutsetning er viktig, fordi det vil være avgjørende for hvordan hver enkelt elev vil trives og tilegne seg kunnskap i form av læring. Her er klassemiljø og trygghet viktig. Slik at elevene kan føle seg trygge og vite at det er ingen farlig plass å være når man har kroppsøving. Her må kroppsøvingslæreren tilrettelegge slik at ingen av elevene ser på kroppsøving som noe negativt (Brattenborg & Engebretsen, 2013). Undervisningen skal tilpasses til elevens forutsetninger, dette vil si at eleven som har sine forutsetninger fra individuelle og miljøbevisste forhold. Men også deres utviklingsnivå fysisk, motorisk og psykisk. Samt modningsnivå og hvordan de klarer å tilegne seg kunnskap og hvordan de lærer. Noen elever kommer med et variert og godt bevegelsesgrunnlag, gode opplevelser fra fysisk aktivitet og er derfor motivert for kroppsøving. Andre kan komme til kroppsøving med et helt annet

utgangspunkt. Det kan for eksempel være at de aldri har vært med på organisert idrett. De kommer ikke fra en familie som fremmer fysisk aktivitet og har ingen gode erfaringer med å bevege kroppen (Brattenborg & Engebretsen, 2013). Dette kan by på utfordringer for kroppsøvingslæreren. Det å tilpasse kroppsøvingen til elevens forutsetninger vil si at hver enkelt elev skal utvikle sin fysiske, motoriske og psykiske kropp og at interesser, evner og kulturelle og sosiale tilhørighet skal oppfylles i undervisningen (Brattenborg & Engebretsen, 2013).

4.4 Tilpasset opplæring

Man må bli kjent med de elevene man har i en gruppe eller klasse man skal undervise i. Læreren må møte eleven der den er slik de er for å finne deres utviklingsnivå (Brattenborg & Engebretsen, 2013).

I Norge har alle rett til en tilpasset opplæring, dette vil si at alle elever i norsk skole skal ha opplæring som er tilpasset hver enkelt elev, slik at de forstår og lærer det de skal (Opplæringslova, 2017). Det er skolens oppgave og legge til rette for tilpasset opplæring (Imsen, 2012a). Differensiering i en undervisnings sammenheng er egentlig forskjellsbehandling, men i en positiv retning fordi elevgrupper får forskjellige oppgaver ut i fra deres forutsetninger. Det er meningen at alle elever skal ha et felles nasjonalt innhold i skolen og alle elevene skal ha dette innholdet. Skolen skal også være åpen for variasjon og mengde i undervisningen. Dette betyr at elevene skal egentlig ha det samme innholdet men ha forskjell innhold på samme tid. Derfor må det være en balansegang om hvordan man bestemmer dette og den tilpassede opplæringen, altså hvordan differensieringen blir løst (Imsen, 2012a).

To ulike tilnærminger i tilpasset opplæring. Vid tilnærming og smal tilnærming. I kroppsøving kaller vi dette for smal og bred vei (Lillejord, Manger & Nordahl, 2011). Der den breie eller den vide veien er at skolens innhold skal passe for alle elever. Altså at hvis man Eks. skal på skitur og ikke alle har ski, vil dette være en smal vei fordi ikke alle kan delta med mindre skolen kan stille med ski, staver og skisko. Da må man gjøre om denne til en bred vei og f.eks. ta med akebrett og at man i tillegg kan gå på beina. Slik at alle elevene har mulighet til å delta.

Inkludering at alle elever skal passe inn i skolen. Forutsetning for at alle elever skal trives er at læreren gjør så dette skjer (Brattenborg & Engebretsen, 2013). Elevene vi møter i skolesammenheng kommer alle med ulike forutsetninger og krav. Men alle skal behandles som likeverdige elever. Det skal være slik at de som trenger ekstra hjelp skal få det og ha hjelpemidler slik at de har tilgang til alt av hjelpestoff som bøker og læremidler for øving. I dette tilfellet er det to dimensjoner som er sentrale. Den første er elevgruppen som vi skal se litt nærmere på og den andre er faglige innholdet. Elevene skal holdes i sin fulle klasse så lenge som mulig. Det kan også forekomme en skjult nivådeling i klassene som de svake og de sterke elevene (Imsen, 2012a). I kroppsøving kan dette forekomme som jentene er de svake og guttene de sterke (Standal, 2015). Man kan ha prosjekter som foregår over en lengre periode, som klasser kan deles inn i grupper men etter loven skal det ikke deles inn etter faglig nivå som evner, kjønn, alder og kulturbakgrunn (Imsen, 2012a).

4.5 Kjønn og undervisning

Det er mange elever som liker kroppsøving. De som driver organisert idrett på fritiden er kanskje de som liker kroppsøving best. Ved at læreren har kunnskap om dette vil det være lettere for kroppsøvingslæreren å forstå atferden til elevene. Læreren bør ha kunnskap om

kjønn og idrett, det er viktig at læreren tar hensyn til interesser og erfaringer både hos gutter og jenter og skaper variasjon ut i fra dette. Det er mange i dag som driver med organisert idrett. Kjønn kan være til grunn for elevens interesser, erfaringer, opplevelser, verdier og holdninger som blir tatt med i undervisningen. Betydningen av dette kan være hvilke behov og forventninger elevene har til undervisningen eller faget. Som også kan inngå i deres motivasjon, mot, mestring og læring. Lærerens jobb er å tilrettelegge dette slik at både gutter og jenter møter utfordringer på deres nivå og opplever mestringsfølelse. Slik at de kan få god motivasjon til videre læring og utvikling i fysisk aktivitet (Brattenborg & Engebretsen, 2013).

5. Metode

I dette kapitlet skal jeg redegjøre for hva metode og litteraturstudie er som jeg skal ha om på denne oppgaven. Jeg skal også forklare hvordan jeg har gjort søkeprosessen, hvilke kriterier jeg har for litteraturen.

5.1 Hva er metode?

Metode er en fremgangsmåte om hvordan vi kan innhente og tilnærme oss kunnskap om et tema eller problemområde. En definisjon av metode som Vilhelm Aubert har sagt er: En metode er en framgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder (Dalland, 2000). Metode er et redskap som i kan bruke når vi skal undersøke noe. Den forteller oss om hvordan vi bør gå frem for å skaffe eller etterprøve kunnskap. Den hjelper oss med å samle inn data, altså informasjonen til problemområdet eller undersøkelsen. På en oppgave eller en undersøkelse må man velge en bestemt metode, fordi dette vil gi oss gode data og vil forklare spørsmålet på en faglig engasjerende måte (Dalland, 2000). Kvantitativ metode gir data som er i målbare enheter. Altså tall slik at man kan gjøre regneoperasjoner, for eksempel kan man finne ut gjennomsnittlig inntekt av befolkningen. Kvalitativ metode kan dataen være meninger eller opplevelser som ikke kan tallfestes. Både kvantitative og kvalitative metoder brukes i dag for å få en bedre forståelse av samfunnet vi lever i og hvordan grupper og enkelt mennesker handler og samhandler (Dalland, 2000).

5.2 Litteraturstudie

I denne oppgaven må vi skrive litteraturstudie. Litteraturstudie er enn studie der man skal finne svar på en problemstilling ved å analysere relevant litteratur for problemområdet (Aveyard, 2014). Dette vil si at man skal finne ut av egen problemstilling ved å søke og lese om allerede eksisterende forskning innen for et valgt fagområde. Man skal kunne ta kunnskapen som forskningen allerede har svart på og utvikle den kunnskapen videre, i for av å drøfte og kunne se andre løsninger (Stene, 1999).

5.3 Søkeprosessen

I startfasen begynte jeg å søke på google scholar og på oria om min valgte problemstilling var forsket på. Jeg søkte også på www.brage.bibsys.no om det var noen tidligere bacheloroppgaver som hadde skrevet om noe av det samme som jeg har valgt. Jeg startet å søke på kjønnsdelt eller kjønnsblandet kroppsøving på google scholar, da fikk jeg opp 41 resultater og valgte å kjøre det samme på oria der fikk jeg opp 6 treff, hvor 3 av dem var fagfelleverdert. Fagfelleverdert betyr at artikkelen er vurdert og godkjent av en eller flere eksperter innen for området. Disse er anonyme slik at de stiller uavhengig og upartisk i forhold til forfatteren av artikkelen (Utdanningsforskning, 2016). Søkte også på engelsk på oria. Brukte ordene: Physical education and coeducation. Her fikk jeg nesten 1000 treff, og ca. halvparten fagfelleverdert. Hvis jeg avgrenset søket og bare hadde fra 2012 og frem til i dag, ble søket på 182, der 128 var fagfelleverdert. På google scholar fikk jeg nesten 17000 treff på de samme søkeordene og hvis jeg avgrenset her til 2012 og nyere fikk jeg 5000 treff. Men siden jeg skal skrive en bacheloroppgave og vil at den skal forankres i norsk litteratur og norsk forskning valgte jeg å se bort i fra disse og heller søke på norsk. Dermed leste jeg

igjennom de jeg hadde funnet som er fagfellevurdert fra Oria. Etter dette sjekket jeg forfatterne, hun ene som jeg fant heter Anne Torhild Klomsten hadde skrevet to av artiklene jeg leste, dermed søkte jeg på henne på Oria for å se om hun hadde skrevet noe mer som var relevant. Det hadde hun derfor valgte jeg ut disse to artiklene fra henne ”Hvordan organiseres kroppsøving i norske skoler: ”kjønnsblandet eller kjønnsdelt?” og ”Begrunnelser for å praktisere kjønnsdel kroppsøving”.

Siden jeg har nå gått faglærer i kroppsøving og idrettsfag i tre år, blir man kjent med forfattere og forskere innen dette feltet. Det finnes en kroppsøvings blogg på www.forskning.no/kroppsoving/ der jeg vet flere av mine forelesere skriver. Nyeste forskning på dette området kommer også ut der. Jeg sjekket den siden og fant en artikkel som kunne være aktuell der. Den heter ”kidsa klarer fint å dusje nakne sammen etter gymtimen” den var basert på resultater fra en studie som var gjort av Kjersti M. Moen, Knut Westlie og Eivind Å. Skille. Den studien heter ”Nakenhet som allmenndanning”, så søkte jeg på dette på oria og leste igjennom den artikkelen, den er også relevant for min problemstilling. Etter dette søkte jeg på oria igjen og prøvde å finne noen flere relevante artikler. Prøve å søke på noen andre nøkkelord enn det jeg hadde gjort tidligere. Prøvde blant annet kjønn, kroppsøving, lag, jenter og jenter. Her fant jeg noen artikler med kjente forfattere. Leste igjennom noen av dem og valgte en artikkel fra en av mine forelesere. Om intensitet og involvering, synes også denne er relevant for mitt problemområde. Den heter: Intensitet og involvering i kroppsøving.

5.4 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

I en oppgave som dette skal man også ha noen krav til litteratur, dette heter inklusjons- og eksklusjon kriterier. Jeg har valgt at kriteriene for min oppgave skal være at litteraturen skal

være norsk og fra norske forskere. Den skal være gitt ut i 2012 eller senere. Litteraturen skal også være fagfellevurdert (forklart tidligere) eller fra forfattere med bakgrunn som forsker. Referanselisten til litteraturen skal inneholde kilder som er troverdige og kjent i miljøet.

5.5 Valg av artikler

*Brattli, V. H., Hansen, K. L., Steiro, M. J. & Ingebrigtsen J. (2014) Intensitet og involvering i kroppsøving. *Forskning og utvikling i praksis*, 8(1), 43-59.

Denne artikkelen undersøker sammenhenger mellom elevens faktiske og selvrapporterte intensitet og involvering i kroppsøving samt lagstørrelse, kjønns sammensetning av lag og deltagelse i idrett på fritiden.

*Klomsten, A. T. (2013). Hvordan organiseres kroppsøving faget i norske skoler: Kjønnsblandet eller kjønnsdelt? *Forskning og utvikling i praksis*, 7(3), 59-82.

Denne artikkelen presenterer en analyse om hvordan skoler i Norge organiserer undervisningen i kroppsøving. Ansatte fra 2101 skoler har besvart fire spørsmål rundt organiseringen av kroppsøving.

*Klomsten A. T. (2016). Begrunnelser for å praktisere kjønnsdelt kroppsøving i norsk skole. *Forskning og utvikling i praksis*, 10(1), 63-84.

Denne artikkelen er en analyse av data som er samlet inn fra artikkelen over, der analysen viser at begrunnelser for kroppsøving kan deles inn i ulike kategorier.

*Moen, K. M., Westlie, K. & Skille, E. Å. (2017). Nakenhet som allmenndanning. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 2017(1), 5-18.

Denne artikkelen tar for seg spørsmålet: Hvordan opplever elever på 5. – 10- trinn garderobesituasjonen og dusjing relatert til kroppsøving undervisningen.

5.6 Kildekritikk

5.6.1 Validitet

I forskningslitteratur brukes begrepet validitet som betyr gyldighet. Data er ikke selve virkeligheten, det er representasjoner av den. Et spørsmål er hvor relevant dataen presenter fenomenet. Det finnes ulike typer for validitet som for eksempel begrepsvaliditet, intern validitet og ytre validitet. Begrepsvaliditet er relasjon mellom fenomenet som skal undersøkes og konkrete data (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2015). Dette vil si at all forskning har en slags holdbarhet eller en lengde på hvor lenge dataen som er undersøkt er gyldig.

5.6.2 Reliabilitet

Reliabilitet betyr pålitelig i forskning. Knytter seg til nøyaktigheten av undersøkelsens data og hvilke data som brukes. Samt den måten den samles eller innhentes og hvordan dataen blir bearbeidet. De finnes forskjellige måter å test reliabilitet på. En måte er at flere forskere spør det samme forskningsspørsmålet eller samme problemområde og kommer frem til likt resultat. (Johannesen, Tufte og Christoffersen, 2015)

6. Resultat

I dette kapittelet skal jeg vise resultatene fra artiklene jeg har valgt ut til å svare på min problemstilling.

6.1 Hvordan organiseres kroppsøvingen i norske skoler:

Kjønnsblandet eller kjønnsdelt?

Denne studien er gjort av Anne Torhild Klomsten, denne skrev hun i 2013. Hun kom frem til at 1646 norske skoler har kjønnsblandet organisering i kroppsøving, mens 455 har kjønnsdelt undervisning i kroppsøving (Klomsten, 2013). Det er ikke slik at de bruker dette hele tiden og delingene eller blandingene er ikke permanente.

Hun har også undersøkt argumenter for å ikke kjønnsdele kroppsøvingen. Det som står i parentes bak er hvor mange av deltagerne som gjør dette. De argumentene skolene som har deltatt i undersøkelsen svarer er: Liten skole eller små klasser (134), det har aldri vært en aktuell problemstilling (112), opplæringsloven (65), Samarbeid/ hensyn/ respekt for hverandre (48), har ikke ressurser eller økonomi (18) og små fysiske forskjeller mellom jenter og gutter (13).

Hun har også undersøkt hvilke klassetrinn som det blir gjennomført kjønnsdelt kroppsøving. Her er de delt inn i kategoriene 1. – 7. trinn, 8. – 10. trinn og 1. – 10. trinn ut i fra hvordan informantene har svart på undersøkelsen. Her kan vi se at fra 1. - 7. trinn er det 156 skoler som har svart at de praktiserer kjønnsdelt kroppsøving på disse trinnene. 8. – 10. trinn er det 183 skoler som praktiserer dette. Den siste 1. -10. trinn som er hele grunnskolen, er det 41 som har svart det. Det er også 75 som ikke har svart på spørsmålet.

Anne Torhild Klomsten har skrevet om hvordan organiseres kroppsøvingsfaget I norske skoler. Har hun undersøkt og spurt deltagerne om hvilke aktiviteter som organiseres kjønnsdelt i kroppsøvingsfaget. Det er fire aktiviteter som er belyst. Ballspill (131), Svømming (115), Dans/turn/aerobic (20) og friidrett (10).

I samme undersøkelse har hun også undersøkt om det er kjønnsdelt undervisningen i kroppsøving i perioder (48), i enkelt timer (84), i enkelte aktiviteter (84), av og til (54), sjelden (28) eller om de ikke har svart (49).

6.2 Begrunnelser for å praktisere kjønnsdelt kroppsøving i norsk skole

I artikkelen Begrunnelser for å praktisere kjønnsdelt kroppsøving i norske skole, som også Anne Torhild Klomsten har skrevet. Har hun i undersøkelsen sin kommet frem til fem begrunnelser for å kjønnsdele kroppsøvingen: Interesser og behov (35), dominerende gutter (50), Fysiske forskjeller (69), Sårbart kroppsbilde (92) og jentene blomstrer (216).

Så går hun nærmere inn på hver enkelt begrunnelse. Den første er Interesser og behov. Her uttrykker informantene slik:

- Noen aktiviteter er mer interessante for gutter, andre for jenter. Gutter liker ballspill, og jenter liker bedre dans, aerobic og working-out-gym.
- Gutter og jenters behov i forhold til fysisk aktiviteter er ulikt, og ved å dele jenter og gutter kan vi begge kjønn oppmerksomhet og treffe på interesse.
- Å la to kjønn "jobbe" og utfolde seg på hver sin måte. Skape rom for å være seg. Jenter og gutter har glede av svært forskjellige aktiviteter.

Den neste begrunnelsen er ”Dominerende gutter”

- Guttene spiller ego på tross av stadige grenser og regler og de overser jentene.
- Guttene spiller frempå, røffe, veldig egenrådige og dominerende. Dette gjelder spesielt i ballspill.
- Guttene er mer konkurranseorienterte, de skyter hardt, kan være voldsomme taklinger og sentrer ikke ballen til jenter. Fordi de aller fleste guttene har mer erfaring med aktiviteter som innebandy, rugby, fotball og blir derfor veldig dominerende.

Fysiske forskjeller er en annen begrunnelse.

- Ulik fysikk gjør at begge kjønns utbytte og delaktighet blir bedre ved kjønnsdeling.
- Rett før ungdomskolen kommer de fleste elevene i puberteten. Fysikken til gutter og jenter utvikler seg forskjellig, og forutsetningene i enkelte øvelser blir ulike.
- Det er ofte kroppslige forskjeller i styrkeferdigheter og teknikkferdigheter.
- Guttene er som oftest mer barske og har en kraftigere kroppsbygning.

Neste begrunnelse er Sårbart kroppsbilde:

- Jentene liker ikke å vise kroppen sin for guttene. Mange sliter med dårlig selvbilde.
- Jentene synes det er flaut å vise seg fram. De får kommentarer på kropp og utseende.
- De tør ikke å vise seg i badetøy med det motsatte kjønn til stede.
- Når jentene er alene blir de ikke opphengt i å ta seg godt ut, men isteden fokuserer på selve aktiviteten

Siste begrunnelse er Jentene ”blomstrer”:

- Jentene tør å utfolde seg mye mer når guttene ikke er med, og de får utviklet ferdigheter på en bedre måte.
- Jentene er mye mer frempå og får vist seg hver time.

- Jentene viser økt aktivitet og bedre prestasjoner, de tør å ha mer nærkontakt med andre elever.

Når kroppsøvingen er kjønnsdelt kommer informantene med disse utsagnene:

- I ballidrett blir jentene mer synlige mer deltagende i siller når det er kjønnsdelt. Er guttene med velger de seg litt bort.

- Jentene som har stått som en skygge på banen i kjønnsblandet undervisning "blomstrer" når timene er kjønnsdelte.

6.3 Intensitet og involveringer i kroppsøving

I artikkelen Intensitet og involvering i kroppsøving. Som Vidar Hammer Brattli, Knut Lyng Hansen, Mange Johan Steiro og Jørgen Ingebrigtsen har skrevet. Her Undersøker de om intensitet og involvering i fotball, der de har ulike lagsammensetninger: Kjønnsblandet små lag, Kjønnsblandet store lag og kjønnsdelte små lag.

I tabell 1 der det står om faktisk intensitet. Ut ifra tabellene viser de at gutter oppnår høyere intensitet enn jenter i kjønnsdelte kamper. For jentene fant dem ut at kamper mellom kjønnsblandet små lag ga høyere intensitet enn mellom rene jentekamper.

I tabell 2 står det om faktisk involvering, altså antall ballberøringer. Guttene i undersøkelsen har flere involveringer enn jentene i kjønnsblandet store lag. Både kjønnsdelt og kjønnsblandet små lag ga jentene og guttene flere involveringer enn store lag.

I tabell 3 står det om selvrapportert intensitet, dette vil si en selvevaluering på en skala fra 1-10. Man finner her en selvrapportert høyere intensitet blant gutter enn jenter i kjønnsdelte

kamper. De finner også ut at gutter har en større selvoppfattet intensitet når det er rene guttelag.

I tabell 4 står det om selvrapportert involvering, altså her er det også selvevaluering på en skala fra 1-10. For gutter er kamper mellom kjønnsdelte og kjønnsblandede små lag gir høyere rapportering av involvering enn ved kjønnsblandede store lag. Hos jenter er det bare høyere rapportering mellom små kjønnsdelte lag enn store kjønnsblandet lag (Brattli, Hansen, Ingebrigtsen & Steiro, 2014).

6.4 Nakenhet som allmenndanning

I artikkelen som Kjersti Modal Moen, Knut Westlie og Eivind Å. Skille har skrevet om nakenhet som allmenndanning har de spurt om hvor godt gutter og jenter liker kroppsøving. Her har deltagere som har deltatt svart på følgende spørsmål: Om de liker kroppsøvingsslaget svært godt, godt, verken godt eller dårlig, dårlig og svært dårlig. Her kommer det frem i tabellene at mange gutter og jenter liker kroppsøving svært godt eller godt. Mens det er en nedgang både på gutter og jenter på overgangen fra barneskolen til ungdomskolen. Det er også flere jenter enn gutter som misliker faget (Moen, Skille & Westlie, 2017).

Tabell 2 i artikkelen som handler om “Enighet i påstander om garderobesituasjon og dusjing.” her har deltagere svart ut i fra spørsmål om garderoben og de er: Jeg liker ikke være naken sammen med andre, jeg er redd for at noen vil ta bilder av meg, jeg blir ertet/mobbet, det er bråkete i garderoben, det er kaldt vann i dusjen, jeg synes garderoben er ekkel, vi får for liten tid til å dusje/ skifte og jeg trenger ikke dusje fordi jeg ikke blir svett. Her har de disse svaralternativene: Enig, litt enig, litt uenig og uenig. Her kommer dem fram

til at det er tre påstander som skiller seg ut. Det er “vi får for liten tid til skifte”, “det er bråkete i garderoben” og “det er kaldt vann i dusjen” (Moen, Skille & Westlie, 2017).

7. Diskusjon

I dette kapitlet er diskusjonen i oppgaven. Her skal jeg diskutere funnene i artiklene, opp i mot teorien og prøve å svare på problemstillingen. Oppgaven har handlet om kjønnsdelt eller kjønnsblandet kroppsøving. Dette handler om hvor vidt gutter og jenter skal ha kroppsøving sammen eller hver for seg. Det finnes både ja og nei spørsmål til dette, men finnes også positive og negative sider med kjønnsblandet og kjønnsdelt kroppsøving.

I under kapitlene skal jeg ta for meg punkter, og drøfte det opp i mot funnene fra artiklene og jeg skal se på likheter og forskjeller mellom artiklene. Hovedtemaet mitt er kjønnsdelt eller kjønnsblande kroppsøving og problemstillingen min lyder slik:

Hvilken påvirkning har kjønnsdelt og kjønnsblandet kroppsøving på elever i ungdomskolen?

7.1 Kropp og selvoppfatning

I følge Klomsten er det ingen i Norge som praktiserer kjønnsdelt kroppsøving som noe permanent (Klomsten, 2013). Dette er også i samsvar med loven (Opplæringsloven, 2015). Det er nesten ingen økning fra barneskolen til ungdomskolen med kjønnsdelt undervisning i Klomsten sine undersøkelser. Hvis vi ser dette sammen med Kjersti Modal Moen mfl, sin studie er det en nedgang i at både jenter og gutter misliker faget mer når de kommer over på ungdomskolen. En grunn til dette kan være at barn og unge går igjennom en modningsprosess kaldt puberteten i denne alderen og da skjer det forandringer med kroppen (Brattenborg & Engebretsen, 2013). Dette kan også påvirke elevenes syn på seg selv, og elevene blir i denne perioden mer usikre på seg selv og egen kropp. Dette kan være med å skape strid i kroppsøvingfaget ved at elever ikke vil dusje med hverandre og ikke tør å vise seg frem. Selvoppfatning er en viktig faktor som spiller inn, og det har en stor

påvirkningsgrad for elevenes motivasjon for faget (Brattenborg & Engebresen, 2013). I artikkelen som Kjersti Modal Moen, Knut Westlie og Eivind Å. Skille så kommer det frem til i resultatene at det er noe misnøye med å dusje etter kroppsøvingstimene. Det kommer frem flere svar fra elevene og som blir trukket frem er at de kommer med unnskyldninger om for eksempel at de får for liten tid, det er bråkete og at det er kaldt vann i dusjen. Dette er eksempler som læreren kan gjøre tiltak for, men vil det ha noen betydning. Det kan være at elever syntes det er lettere å finne på en unnskyldning i stedet for å si sannheten. Det er ikke alltid like lett for elever som er i en utviklingsfase å innrømme alt, og det er ikke interesse hos de for at alle skal vite hvorfor de ikke dusjer.

7.2 Elevforutsetninger

Alle elever er forskjellige og alle elever har forskjellige interesser og behov. Det er ulike elever i alle klasser. Det blir skrevet i Klomsten (2013) sin artikkel at gutters og jenters behov er forskjellige og å dele jenter og gutter kan gi begge kjønn oppmerksomhet og dette kan medføre at interessen for faget øker. Det jeg kan se ut i fra dette er at det kan påvirke motivasjonen til eleven for faget. Her kan man da få lov til å være seg selv og jobbe i sitt eget tempo. Klomsten (2013) skriver også at det å la gutter og jenter utfolde seg på hver sin måte og at elevene får lov til å være seg selv. Det er positivt med at elevene får gjort sitt beste med sine egne forutsetninger. Gutter og jenters behov i forhold til fysisk aktiviteter er ulikt, og ved å dele jenter og gutter kan vi begge kjønn oppmerksomhet og treffe på interesse. Å la to kjønn "jobbe" og utfolde seg på hver sin måte kan skape rom for å være seg selv. Jenter og gutter har glede av svært forskjellige aktiviteter. Det å skape ett trygt klassemiljø der elevene får lov til å prøve og feile, et miljø der de føler seg trygge og at de

vet at det er ingen farlig plass å være når de har kroppsøving (Brattenborg & Engebretsen, 2013). Dette er noe som kroppsøvingslæreren må tilrettelegge for og bli kjent med elevene og vite hva slags forutsetninger de har. Dette er en vanskelig jobb for læreren men hvis læreren kjenner elevene så kan han legge til rette for en undervisning som passer for alle elevene. Å kjenne elevene og ha god kommunikasjon med elevene kan påvirke elevene til at de yter mer i timen og at elevene føler seg trygge og ivaretatt i kroppsøvingstimene.

7.3 Tilpasset opplæring

Tilpasset opplæring har alle barn og unge som går på norsk skole rett til og dette menes med at alle elever skal ha tilpasset opplæring som er tilpasset hver enkelt elev, slik at de får best utbytte av lærdommen ut i fra egne kompetanse og forutsetning (Opplæringsloven ,2015).

Tilpasset opplæring er altså ett vidt spekter der man som lærer må tilpasse for at alle elevenes læring er ivaretatt.

Kjønnsdelt og kjønnsblandet kroppsøving er spørsmål hos lærere og dette har Anne Torhild Klomsten forsket på og hun har kommet frem til fem begrunnelser hvorfor det skal være kjønnsdelt kroppsøving ut ifra svarene til informantene i undersøkelsen. Første punktet er interesser og behov for alle elever. Det er ikke en elev som er lik på en annen, og alle elever har forskjellige interesser og ulike behov. Det å klare å tilpasse etter interesser for alle elevene er vanskelig, fordi du som en lærer kan ikke dekke alle elevenes interesser. Læreren må følge opp lærerplanen og kompetansemålene for faget og lage planer etter det. Alle elever har rett til tilpasset opplæring ut i fra egne forutsetninger (Opplæringsloven, 2015). Det er også sånn at det er gutter som kan være dominerende kroppsøvingsfaget og dette med å kjønnsdele klassen i henhold til at jentene skal få et bedre utbytte og at delttagelsene av

jenter skal øke kan være til fordel for de jentene som føler at de ”blomstrer” uten guttene. Dette skaper da også mer synlighet for de ”svakeste guttene” som da blir dominert av de andre guttene.

Det å ha kjønnsdelt eller kjønnsblandet kroppsøving er altså et tema som har negative og positive sider. Ut i fra artikkelen til Anne Torhild Klomsten, så tar hun for seg forskjellige grunner til å ha det og et punkt man legger merke til er at jenter og gutter har forskjellige behov for fysisk aktivitet. Gutter og jenters behov i forhold til fysisk aktiviteter er ulikt, og ved å dele jenter og gutter kan vi begge kjønn oppmerksomhet og treffe på interesse. Dette skriver Klomsten og her mener hun at gutter og jenter har ulike behov. Dette er med å skape splittelse i klassen og elevene får ikke samarbeidet med hverandre og ikke får bygd opp samholdet i klassen. Det står i formålet med kroppsøvingfaget at elever skal drive aktiviteter der de er i samhold med andre medelever og de skal føle glede av dette (Utanningsdirektoratet, 2015). Kjønnsdelt undervisning går da litt i fra dette formålet fordi da skiller læreren jenter og gutter og klassen er ikke som en helhet. Dette kan da være med å skape splittelser i klassen.

7.4 Kjønn og undervisning

Kroppsøvingfaget påvirker hvert enkelt kjønn er som tidligere sagt veldig forskjellig fra hver klasse og hver enkelt elev. Det er forsket på dette og i artikkelen til Vidar, Knut, Mange og Jørgen som omhandler intensitet og involveringer i kroppsøving så beskriver disse involveringer i temaet fotball. Dette kunne har vært alle andre temaer fordi alle elever blir

enten involvert mye eller lite i en kroppsøvingstime. I denne artikkelen så går de ut med forskjellige sammensetninger av lag i klassen. Det viste seg at med rene guttelag og jentelag så hadde guttene en høyere intensitet enn jentene i store lag. Ved små kjønnsblandet lag så ga dette høyere intensitet hos jentene enn i et kjønnsdelt lite lag. Ut i fra dette kan jeg trekke en tråd med at jentene føler seg kanskje mer presset når de er på lag med guttene og gir en høyere innsats. Det med at intensiteten var lavere i kjønnsdelt jentelag kan ha en sammenheng mellom at det er jenter som driver med idrettsaktiviteter på fritiden og dermed så detter de svakeste jentene utenfor og blir overkjørt av de sterke jentene.

Kjønn kan være en grunn for at elevene har forskjellige interesser og opplevelse med kroppsøvingfaget. Dette har betydning av at behovene elevene har og hvilke forventninger elevene har til faget. Klomsten har undersøkt hvilke aktiviteter som faktisk blir kjønnsdelt og disse er, ballspill, svømming, dans og friidrett. Dette kan være til fordel for at alle elever har forskjellige behov og de trenger å gjøre aktiviteter som interesser de slik at de får en økt innsats i faget.

Det at læreren har kunnskap om hvem som driver med idrett på fritiden har det kommet frem til at det kanskje er de som liker best kroppsøving. Ved at man som lærer er bevisst på dette og vet om dette så kan man lettere forstå adferden til elevene. Så det å kjenne elevene godt og ha en god tilnærming til elevene kan hjelpe på begge kjønnene og dette kan hjelpe til å få en bedre undervisningsflyt. Det at læreren kan tilrettelegge for alle elevene og være fleksibel med kjønnsdelt og kjønnsblandet så vil dette hjelpe undervisningen.

8. Konklusjon

Dette med kjønnsdelt og kjønnsblandet kroppsøving er som sagt et vanskelig tema for kroppsøvingslærere. Det jeg føler er viktigst i en sånn situasjon er det å kjenne elevene godt og ha en god kjemi med dem. Alle elever er forskjellige og alle klasser er forskjellig. Læreren må gjøre endringer for hver enkel klasse og læreren må høre på hva elevene synes og mener.

Hvilken påvirkning kjønnsdelt eller kjønnsblandet kroppsøving har på elevene er litt forskjellig fra hver enkelt elev. Dette er fordi alle elever er forskjellige og alle elever har sterke og svake sider i kroppsøvingsfaget. Det å påvirke alle elevene er ikke en lett oppgave men det å kunne la dem styre litt selv og ha litt kontroll på hva de gjør er viktig. Det er noen elever som kanskje føler at det er godt å være delt og har nytte av det også er det andre elever som føler de har mer nytte av å være blandet klasse fordi da får de utfoldet seg mer og de får pratet og vært i aktiviteter med andre medelever.

Min konklusjon i denne oppgaven er at læreren må selv bestemme ut i fra hvilken klasse de har og hvilke elever de har. Noen lærere kan gjøre en stor påvirkning for elevene i noen tilfeller og i andre klasser så vil ikke dette ha noen påvirkning. Noen klasser klarer seg bra med kjønnsdelt og dette kan være fordi læreren vet at i denne klassen så er det for eksempel store fysiske forskjeller på gutter og jenter og i andre tilfeller så er det optimalt for alle elevene å være blandet fordi da får de mest utbytte av timen.

9. Referanseliste

- Aveyard, H. (2014) *Doing a literature review in Health and Social Care: a practical guide*. (3rd edition). Maidenhead: McGraw Hill Education/ Open University Press.
- Brattenborg, S. & Engebretsen, B (2013). *Innføring i kroppsøvningsdidaktikk*. (3. Utg.). Kritiansand: Høyskoleforlaget.
- Dalland, O. (2000). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Imsen, G. (2012a) *Lærerens verden: Innføring i generell didaktikk* (4. utg.). Oslo: Gyldendal Undervisning.
- Imsen, G. (2012b) *Elevenes verden: innføring i generell didaktikk* (4. utg. 5. opplag). Oslo: Universitetsforlaget.
- Johannesen, A., Tufte P. A. & Christoffersen L. (2015). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (4. Utg.) Oslo: Abstrakt forlag.
- Klomsten, A. T. (2013). *Hvordan organiseres kroppsøvningsfaget i norske skoler: Kjønnsblandet eller kjønnsdelt?* *Forskning og utvikling i praksis*, 7(3), 59-82.
- Klomsten A. T. (2016). *Begrunnelser for å praktisere kjønnsdelt kroppsøving i norsk skole*. *Forskning og utvikling i praksis*, 10(1), 63-84.
- Lillejord, S., Manger, T. & Nordahl, T. (2011). *Livet i skolen 2. Grunnbok i pedagogikk og elevkunnskap: Lærerprofesjonalitet* (2. Utg.). Bergen: Fagbokforlaget
- Moen, K. M., Westlie, K. & Skille, E. Å. (2017). *Nakenhet som allmenndanning*. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 2017(1), 5-18.
- Opplæringslova, LOV-1998-07-17-61. (2015). Lokalisert på: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_9#KAPITTEL_9
- Standal, Ø. F. & Rugseth (2015). *Inkluderende kroppsøving*. Oslo: Cappelen Damm
- Stene, M. (1999). *Vitenskapelig forfatterskap: Hvordan lykkes med skriftlige studentoppgaver*. Otta: Kolle forlag.
- Utdanningsdirektoratet (2015). *Føremål*. Lokalisert på: <http://www.udir.no/kl06/KRO1-04/Hele/Formaal>
- Utdanningsforskning (2016). *Hva er fagfelleurdert artikkel?* Lokalisert på: <https://utdanningsforskning.no/artikler/artikler-om-utdanningsforskning/hva-er-fagfelleurdert-artikkel/>